

SCHRONISKO KATOWICKIE

Hen wysoko w Wysokich Taurach w Alpach, 2320 m nad poziomem morza w masywie Ankogelgruppe stoi sobie niepozorne schronisko - Kattowitz Hütte, czyli Schronisko Katowickie. Od Katowic dzieli go prawie 800 km odległości i cała epoka dziejów. Ale jest i trwa, sławiąc imię naszego miasta.

Schronisko powstało z inicjatywy Sekcji (Oddziału) Katowickiej Deutsch Oesterreichisches Alpen Vereins (DOAV) czyli Niemiecko-Austriackiego Towarzystwa Alpejskiego, utworzonej w Katowicach w 1910 r.

Dla mieszkańców Katowic uwielbiających góry najczęstszym celem wycieczek były wówczas Beskidy i Tatry, ale kusily także odległe Alpy, tym bardziej, że na przełomie XIX i XX wieku granica między monarchią pruską a Austro-Węgrami nie stanowiła żadnej przeszkody.

Już pod koniec 1909 r. grupa członków Sekcji Gliwickiej DOAV, mieszkających w Katowicach i okolicy, postanowiła powołać własną strukturę. Na jej czele stanęli: lekarz Spółki Brackiej dr Arendt i pastor Hermann Voss. I tak w 1910 r. władze DOAV w Monachium zatwierdziły istnienie Sekcji Katowickiej Niemiecko-Austriackiego Towarzystwa Alpejskiego.

W roku 1912 grupa inicjatywna sekcji katowickiej udała się w Alpy, by rozjeżdżać się za miejscem pod własne schronisko. Pomogły w tym kontakty osobiste, bowiem wiceprezes pastor Hermann Voss przyjaźnił się z aptekarzem w Gmünd Frido Kordonem, pre-

zesem lokalnej Sekcji Gmünd DOAV. Kordon opublikował w roku 1895 artykuł w czasopiśmie Związku Alpejskiego, w którym analizował stan zagospodarowania turystycznego w Alpach Wschodnich, w którym stwierdził, że dla płynnego ruchu turystycznego brakuje w Grupie Ankogel pięciu schronisk. Jego artykuł sekcje nie posiadającej własnej bazy odebrały jako wezwanie do budowy tych schronisk, między innymi także schroniska w masywie Grosser Hafner. W 1913 r. z inicjatywy pastora Vossa pozyskano więc skrawek gruntu przy szlaku na Grosser Hafner (3076 m n.p.m.) w austriackich Wysokich Taurach, na którym planowano zbudować sekcję schronisko. Planom tym przeszkodziła jednak I wojna światowa i późniejszy podział Górnego Śląska. Katowice ze swoją sekcją DOAV zostały odcięte od centrali w Monachium. W rezultacie przekształcono sekcję w samodzielną organizację turystyczną pod nazwą Deutsch Alpenverein (DAV) Kattowitz – Niemieckie Towarzystwo Alpejskie Katowice, która już wkrótce osiągnęła swą przedwojenną liczebność. Towarzystwo dorobiło się też własnego pomieszczenia w domu parafialnym gminy ewangelickiej „Hospic” w Katowicach przy ul. Jagiellońskiej 17.

W 1925 r. przy DAV powstała sekcja narciarska, która przekształciła się w samodzielny klub sportowy – Schlesische Wintersport Verein (Śląskie Towarzystwo Sportów Zimowych). Wrócono też do idei budowy własnego schroniska. Młodzież narciarska, której bliżej (i taniej) było w Beskidach, naciskała na inwestycję

w tym regionie, jednak „starszyzna” zdecydowała o wyborze Alp – zgodnie z nazwą i tradycją Towarzystwa. Wybrano odciepy dwiema granicami państwowymi teren u podnóża Grosser Hafner. Budowa była trudna, bo dojazd z Katowic był bardzo ciężki,

Schronisko Kattowitz Hütte na Grosser Hafner

Gmünd nie posiadało stacji kolejowej (najbliższa była w Spittal, oddalonym o 15 km), a miejsce budowy położone było 2000 m n.p.m., bez drogi dojazdowej. Wszystkie materiały budowlane były transportowane na plecach. Do wzięcia udziału w pracach budowlanych trzeba było naprawdę dużego entuzjazmu i idealizmu, robiono to bowiem wszystko bezpłatnie. W tym okresie najbardziej dla schroniska zasłużył się Friedrich Karl, Ślązak z regionu kłodzkiego i alpinista. On

też był pierwszym jego gospodarzem. W 1930 r. w ciągu niespełna dwu lat oddano do użytku turystów schronisko, posiadające w sezonie letnim 30, a zimą – 12 miejsc noclegowych. Katowicy turyści jechali do niego przez Wiedeń, Salzburg i Bad Gastein do

zek Alpejski (OAV) z przewodniczącym prof. Buschem, przejął opiekę nad byłymi niemieckimi schroniskami. Schroniskiem Katowickim opiekowała się Sekcja Austriackiego Towarzystwa Alpejskiego w Grazu.

Dopiero w 1956 r. z inicjatywy kupca Heinricha Kutza doszło do reaktywowania Sekcji Katowickiej Niemieckiego Związku Alpejskiego z siedzibą w Monachium. Dwa lata później przejęła ona w administrowanie schronisko Kattowitz Hütte, którym zarządza do dziś. W 1984 r. Sekcja nawiązała kontakty z „Kuratorium für Patenschaft Kattowitz” w mieście Salzgitter (mieście opiekuńczym nad wychodźcami z Katowic). Ponieważ w Monachium Sekcja Katowicka miała coraz mniej członków, a w Salzgitter spotykały się co roku setki byłych Katowiczian i wielu tam mieszkało, utworzono w roku 1987 w Salzgitter najpierw „Grupę lokalną” Sekcji Katowice e.V., a w marcu 1990 roku podjęto decyzję o przeniesieniu siedziby Sekcji Katowickiej z Monachium do Salzgitter.

Aktualnie Schronisko Katowickie czynne jest od początku lipca do końca września i posiada 30 miejsc noclegowych, z tego 12 w pokoju z piecem.

Akcentem katowickim w Wysokich Taurach jest także Kattowitz Kreuz – Krzyż Katowicki – na szczycie Grosser Hafner. Umieścili go tam – wnosząc w kawałkach na plecach – członkowie sekcji w 1963 r. Krzyż ma około 4 m wysokości i jest stałym motywem pamiątkowych zdjęć z Grosser Hafner.

EDWARD WIECZOREK

Z DZIEJÓW KATOWICKICH TIELE-WINCKLERÓW

Córki Tiele-Wincklera

Hubert von Tiele-Winckler dwukrotnie żonaty doczekał się dziesięciorga dzieci: pięciu synów i tyleż samo córek. Synowie odziedziczyli dobra ziemskie. Córki otrzymały posag i zostały wydane za przedstawicieli znakomych rodów szlacheckich.

Hubert i Waleska von Tiele-Wincklerowie dla swych dzieci byli wzorami postępowania wobec ludzi. Pisała o tym w swych pamiętnikach najmłodsza z rodzeństwa Ewa (znana później jako „Matka Ewa”). Matka była wzorem pobożności i ludzkiej dobroci, przykładem „...osoby uduchowionej i pobożnej, gorąco modlącej się za swe dzieci. Wewnętrznie uwolniona od jakiegokolwiek śladu próżności, była bardzo skromna, poszukująca prawdy i tajemnicy życia na stronicach Pisma Świętego i w księgach Ojców Kościoła. Uczyla nas współczucia wobec ludzkiej niedoli i biedy, i nieraz pozwalała nam oddać otrzymaną na urodziny złoty talar napotkanej biednej wdowie. Była bardzo uczulona na wszelką biedę i starała się, gdzie tylko było to możliwe, pomagać ludziom ubogim...”

O swym ojcu Ewa pisała ciepło, choć: „...Był człowiekiem rzadkiej energii i siły charakteru. Bardzo poważny, ukrywał pod pozorną nieraz szorstkością czułe i serdeczne odruchy swojej natury. Tym bardziej więc radowały nas jakiegokolwiek objawy

Hildegarda von Kalckstein

jego dobroci, nawet dotyk ręki czy serdeczne słowo. Wychowywał nas w wielkiej prostocie i skromności, a hartował w czym się dało...”

Hrabianka Róża

Waleska von Tiele-Winckler zmarła po długiej chorobie 18 marca 1880 r. w Berlinie. Spoczęła w krypcie rodowej w Miechowicach. Hubert trzy lata później, 14 lutego 1883 r. ożenił się powtórnie z hrabianką Różą von der Schullenburg, młodszą od niego o prawie ćwierć wieku.

Hubert zmarł 12 września 1893 r. w Partenkirchen. Pochowany został w krypcie miechowickiego kościoła. W 1907 r. szczątki jego i Waleski przewieziono na cmentarz w Mosznej. Doceniając znaczenie Huber-

Franziska von Berlepsch

ta dla rodziny, potomkowie wnieśli mu w Mosznej, w parku pomnik.

Z dwóch małżeństw Hubert doczekał się dziesięciorga dzieci: pięciu córek – Franciszki, Heleny, Hildegardy, Ewy, Klary - oraz pięciu synów – Franciszka Huberta, Waltera, Güntera, Hansa Wenera. Ostatni syn Raban urodził się z drugiego związku Huberta z hrabianką von der Schullenburg.

Jego synowie należeli do elitarnej i najbardziej wówczas znanego korpusu studenckiego „Bonner Borussia”. Korpus ten działał na Uniwersytecie Reńskim Fryderyka Wilhelma w Bonn.

Córki Huberta

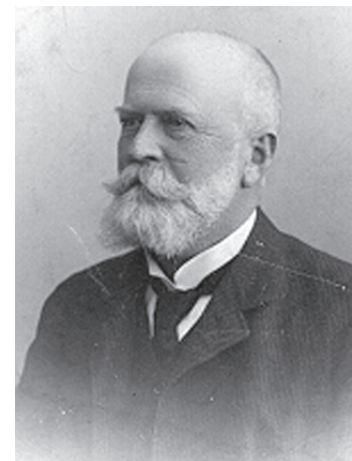
Drugie pokolenie Tiele-Wincklerów związało się poprzez córki z wielo-

ma znakomitymi rodami. Wszystkie wyszły za mąż jeszcze za życia ojca Huberta.

Pierwszą była najstarsza Franciszka. W 1876 r. została żoną barona Hansa von Berlepsch, pierwszego starosty katowickiego (w latach 1872-1877). W kolejnych latach jej małżonek wspinał się po szczeblach kariery państwowej: w 1881 r. został wiceprezydentem rządzącym w Koblencku, trzy lata później prezydentem rządzącym w Düsseldorfie, a w październiku 1889 r. nadprezydentem Prowincji Reńskich. Zaledwie kilka miesięcy później – 31 stycznia 1890 r. – został powołany do rządu na stanowisko ministra ds. handlu i rzemiosła. Sześć lat później odszedł z rządu, ale pozostał aktywnym politykiem. Franciszka zmarła w 1907 r. Baron Berlepsch zmarł pod koniec wiosny 1926 r.

Młodsza od Franciszki o sześć lat Helena wyszła za mąż w 1880 r. za hrabiego Fryderyka Karola von Bismarck-Bohlen, dalekiego kuzyna pierwszego kanclerza zjednoczonych Niemiec księcia Ottona von Bismarcka. Hrabia Fryderyk Karol był właścicielem pomorskich dóbr Karlsburg na zachód od wyspy Uznam. Zmarł w swoich dobrach na początku 1901 r. Jego małżonka hrabina Helena zmarła w 1933 r.

Hildegarda w 1884 r. stanęła na ślubnym kobiercu z Jerzym von Kalckstein. Pan młody był właścicielem majątków Romitten, Bönkeim i Sosenen koło Pruskiej Łławy na Mazurach (dziś w okręgu kaliningradz-

Hans-Hermann von Berlepsch

kim). Jerzy w armii dosłużył się stopnia generała-podporucznika.

Ewa poświęciła się pracy ewangelicznej. Przeszła do historii jako „Matka Ewa” twórczyni „Ostoi Pokoju” w Miechowicach.

Najmłodsza z rodzeństwa Klara została w 1891 r. żoną hrabiego Ernesta von Seher-Thoß, pana na Rościszowie i Ostroszowicach pruskiego rotmistrza. Ernest zmarł pod koniec 1907 r. W 1930 r. jej najmłodszy syn hrabia Roger ożenił się z baronówną Marissą von Wolff, która dwa lata wcześniej rozwiodła się z bratanikiem Klary, hrabią Klausem-Hubertem von Tiele-Winckler. Klara zmarła prawie czterdzieści lat później, na początku jesieni 1946 r.

Dla katowickiego kościoła ewangelickiego dzieci Huberta ufundowały witraże. Znajdują się one do dziś w prezbiterium świątyni. U dołu można znaleźć herby dzieci Huberta oraz ich małżonków. To praktycznie jedyny ślad jako można po rodzinie Tiele-Wincklerów znaleźć w Katowicach.

ARKADIUSZ KUZIO-PODRUCKI,
„TIELE-WINCKLEROWIE, ARYSTOKRACJA WĘGLA I STAŁY” FRAGMENT
ZBIERANIA ZE ZBIORÓW RODZINY VON TIELE-WINCKLER